

Naturverdier og naturtypelokaliteter i Håmmårbukta (Steinvik lager), Stjørdal kommune

Tom Hellig Hofton

Ekstrakt

På oppdrag for Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har BioFokus (ved Tom H. Hofton) gjort biologiske undersøkelser i Håmmårbukta, på Forsvarets tidligere eiendom Steinvik lager, overtatt av Direktoratet for Naturforvaltning.

Formålet har vært å avklare områdets naturverdier, spesielt som evt. skogvernområde.

Området er sterkt påvirket av Forsvarets aktivitet, med asfaltvei gjennom hele området, bunkerser, bygninger og kaianlegg. Naturverdiene er samlet sett små. Skogen er gjennomgående ung, og inngrepene gjør at området er fragmentert og mangler en intakt gradient opp fra sjøen.

4 mindre naturtypelokaliteter er avgrenset og beskrevet, disse har moderate biologiske kvaliteter.

Nøkkelord

Håmmårbukta
Steinvik lager
Stjørdal kommune
Forsvaret
Biologisk mangfold

Omslag

FORSIDEBILDER

Øvre: Håmmårberget, lok. 1

Midtre: Håmmårbukta

Nedre: Trondheimsfjorden med Håmmårbukta
(fotos: Tom H. Hofton)

LAYOUT

Blindheim Grafisk

ISSN: 1504-6370

ISBN: 978-82-8209-133-6

Biofokus rapport 2010-34

Tittel

Naturverdier og naturtypelokaliteter i Håmmårbukta
(Steinvik lager), Stjørdal kommune

Forfatter

Tom Hellik Hofton

Dato

16.11.2010

Antall sider

13 sider

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder denne rapporten "levende" linker.

Oppdragsgiver

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.

Andre BioFokus rapporter kan lastes ned fra:

<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadallèen 21, 0349 OSLO

Telefon 22 95 85 98

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Forord

Etter henvendelse fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ved Eldar Ryan, har BioFokus utført biomangfoldundersøkelser av Forsvarets tidligere eiendom Steinvik lager. Alle deler av prosjektet (feltarbeid, rapportskriving, fotos) er utført av Tom H. Hofton (BioFokus).

Oslo, 16. november 2010.

Tom H. Hofton
BioFokus

Innhold

FORORD	3
1 INNLEDNING	5
2 OMRÅDEBESKRIVELSE	6
3 BIOLOGISK VIKTIGE DELOMRÅDER	8
3.1 HÅMMÅRBERGET	8
3.2 HÅMMÅRBUKTA SKOG	9
3.3 HÅMMÅRBUKTA.....	11
3.4 SVEA NORD.....	13
4 SAMLET VURDERING, NATURVERDIER	14
REFERANSER	15

1 Innledning

Prosjektet kom i gang etter henvendelse fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag (ved Eldar Ryan). På oppdrag for Fylkesmannen har BioFokus utført biomangfoldundersøkelser av Forsvarets tidligere eiendom Steinvik lager, nå overtatt av Direktoratet for Naturforvaltning. Dette på bakgrunn av ønske om å framskaffe et bedre kunnskapsgrunnlag ifbm framtidig forvaltning av området, og for å avklare hvorvidt området kunne være interessant som verneobjekt.

Arbeidet er utført ved feltundersøkelser, avgrensning og beskrivelse av naturtypelokaliteter, og en samlet vurdering av områdets verdi for biologisk mangfold i dag og framtidig potensial.

Metodikken følger DNS naturtypesystem (DN-håndbok 13, 2006), og de avgrensede og beskrevne naturtypelokalitetene vil etter hvert bli lagt inn i Naturbase. Vurderingen av områdets egnethet som mulig verneobjekt følger standard metodikk for skogvernundersøkelser (se for eksempel Hofton et al. 2007 og Blindheim et al. 2009).

Med unntak av sjøfuglobservasjoner utenfor bukta, er det ikke registrert data i Artskart (2010) og Naturbase (2010) tilknyttet området (sjekket 15.11.2010).

Fig. 1. Håmmårbukta sett fra sør.

2 Områdebeskrivelse

Det aktuelle området ligger lengst nord i Stjørdal kommune, i ei nordvendt bukt nord for gården Håmmår.

Steinvik lager / Håmmårbukta-området (dvs arealet mellom åkermarka på baksiden og sjøen i framkant) består av en mosaikk av gråor-heggeskog, veier og bygninger tilknyttet forsvarsanlegget, steinete strandkant, fragmenter av rike strandberg, og sand- og grusstrand. I vest (Håmmårberget) er det et mindre kaianlegg.

En smal asfaltvei er anlagt bak strandkanten og løper gjennom hele området. En rekke underjordiske bunkere ligger langs denne veien, med små avstikkerveier. Luftehull går fra disse bunkersene opp i dagen inne i skogen. Langs mesteparten av strekningen står det en smal oreskogsbrem mellom veien og stranda.

Skogen

Mesteparten av arealet dekkes av ung gråor-heggeskog. Gråor dominerer, stedvis inngår mye hegg. Lokalt er det større treslagsblanding, med noe rogn og selje i tillegg til gråor og hegg. Noen få gran inngår også enkelte steder. Ved et brattparti i øst, nord for Svea, er det mer grunnlendt med noe eksponert berg i dagen, og her er innslag av gran større. Dette berget er baserikt (glansmose *Homalia trichomanoides*, putevrimose *Tortella tortuosa*). Gråor-heggeskogen er gjennomgående tett og mørk, med dårlig utviklet feltsjikt.

Karplantefloraen består av en blanding av typiske gråor-heggeskogsarter og arter knyttet til mer forstyrret mark (delvis antropochore arter). Registrert ble bl.a. kratthumbleblom, krypsoleie, lundrapp, tågebær, gjerdevikke, stornesle, mjødurt, skogsnelle og hestehov (i fuktige forsenkninger), vendelrot, samt soppen matblekksopp (*Coprinus comatus*). Småplanter av nyetablert spisslønn er stedvis vanlig i oreskogen.

Det meste av skogen er ung suksesjonsskog, og store deler (kanskje mer eller mindre hele arealet) må ha vært tilnærmet åpent for 20-30 år siden. Trærne er av små til moderate dimensjoner (med unntak av enkelte hegg, noen opptil ca 30 cm dbh), og det er bare moderate mengder død ved (mest nydannet).

Strandkanten

På mye av strekningen er det triviell, mer eller mindre (grov)steinete, og dessuten en del betongklosser som er dumpet ut fra veien. Fragmenter av rike strandberg finnes i øst (og fortsetter trolig østover utenfor eiendommen), og på Håmmårberget lengst i vest (nakne bergflater). Innerst i Håmmårbukta er det mer beskyttet grus- og sandstrand og fjæresone.

Veikanter og kulturmark

På åpne gjengroingsfelt og i veikantene står det mye åkertistel, bringebær, stornesle, mjødurt, hundegras, litt bjørnebær (usikkert hvilken art), rosebusker, litt hundekjeks, geitrams, spisslønnkratt. Ved den største bygningen (gammel administrasjonbygning?) omtrent midt i området er det grasplen, med ryllik, løvetann, groblad, rødkløver, nyseryllik, skvallerkål, vanlig arve, engsoleie og andre vanlige grasmarksarter.

Fig. 2, 3. Håmmårbukta er preget av asfaltveier, bygninger og bunkere.

Fig. 4. Ung gråor-heggeskog dekker mesteparten av området.

3 Biologisk viktige delområder

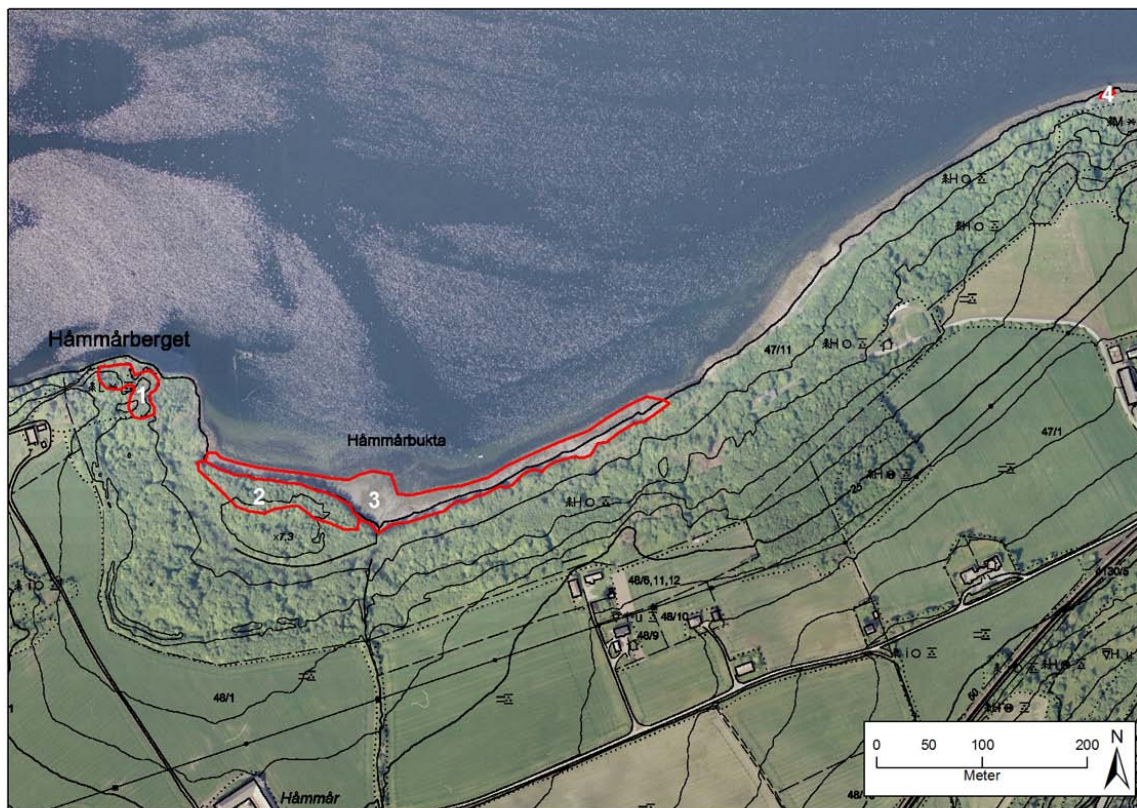

Fig. 5. Naturtypelokaliteter kartlagt i Håmmårbukta 2010.

3.1 Håmmårberget

Referansedata

Kommune:	Stjørdal	Naturtype:	Rikt strandberg
Dato feltreg.:	20.9.2010.	Veg. sone:	BN
Registrant:	Tom H. Hofton	Høydelag:	0-15 moh.
Kartblad N50:	1622 II Frosta	Areal:	1,6 daa
UTM (sentral):	NR 9095 4715	Verdi:	C

Områdebeskrivelse

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (Biofokus) 20.9.2010. ifbm undersøkelse av Håmmårbukta på oppdrag for Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Beliggenhet, naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ved Trondheimsfjorden nord for Håmmår, og består av et nord-nordøstvendt, småkupert berg, rett bak bygningene og bryggeanlegget på tidligere forsvarsanlegg.

Områdebeskrivelse og artsmangfold:

Området har åpne bergflater med usammenhengende vegetasjonsdekke. Spredte, småvokste trær står i små forsenkninger/hyller med litt jordsmonn, men skog kommer først inn i bakkant av lokaliteten. Karplantefloraen består av typiske tørrbakke-/bergflatearter, både basekrevende og indifferente, så som rundbelg, gulmaure, smørbukk, broddbergknapp, hvitbergknapp, bergfrue og lodnebregne. Det ble ikke påvist

spesielle/sjeldne arter, og potensialet for slike vurderes som begrenset, men tidspunktet på året var ugunstig for artsdokumentasjon.

Verdivurdering: Håmmårberget er et lite, men relativt variert parti med middels rike strandberg og bergflater, med innslag av en del typiske karplanter for naturtypen, men uten at spesielle arter er påvist. Lokaliteten vurderes som lokalt viktig (verdi C).

Forvaltning: Hvis trær etablerer seg i betydelig grad på bergflatene bør disse fjernes.

Fig. 6. Håmmårberget (lokalitet 1) ligger rett bak kaianlegget vest i Håmmårbukta.

3.2 Håmmårbukta skog

Referansedata

Kommune:	Stjørdal	Naturtype:	Gråor-heggeskog
Dato feltreg.:	20.9.2010.	Veg. sone:	BN
Registrant:	Tom H. Hofton	Høydelag:	0-5 moh.
Kartblad N50:	1622 II Frosta	Areal:	3,8 daa
UTM (sentral):	NR 9110 4704	Verdi:	C

Områdebeskrivelse

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (Biofokus) 20.9.2010. ifbm undersøkelse av Håmmårbukta på oppdrag for Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Beliggenhet, naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ved Trondheimsfjorden nord for Håmmår, innerst i Håmmårbukta, og består av et parti gråor-heggeskog som strekker seg langsmed stranda.

Områdebeskrivelse og artsmangfold:

Området dekkes av rik gråor-heggeskog, som står tett og mørk helt ut til strandkanten. Gråor er vanligste treslag, men det inngår også noe hegg, samt selje og rogn. Floraen er frodig, med typiske, vanlige arter for vegetasjonstypen. Skogen er ikke spesielt gammel, men har likevel en del eldre trær av moderate dimensjoner, og det er også en del død ved, bl.a. med læger liggende utpå stranda. I bakkant, bak strandkanten, er skogen yngre.

Artsmangfoldet kan karakteriseres som typisk for middelaldrende gråor-heggeskog, og det er ikke påvist spesielle/sjeldne arter. Gråortrærne i strandkanten er til dels tett bevokst med epifyttisk lav, som barkragg (*Ramalina farinacea*), allélav (*Anaptychia ciliaris*), ulike physciaceer, og andre vanlige lavarter typiske på løvtrær i lysåpne, rike habitater. Av sopp ble det sett stubbehorn (*Xylaria hypoxylon*) på råttent or, en typisk art for rike løvskogsmiljø.

Verdivurdering: Dette er et lite område med strandnær, rik gråor-heggeskog. Skogen er ikke spesielt gammel, men likevel eldre enn andre steder i Håmmårbukta, der mesteparten er yngre suksesjonsskog. En spesiell kvalitet ligger i at det her står eldre skog helt ut til strandkanten, med død ved liggende ut på stranda. Lokaliteten vurderes som lokalt viktig (verdi C).

Forvaltning: Fri utvikling. Det er viktig å unngå inngrep i strandsonen.

Fig. 7. Eldre gråor-heggeskog vest i Håmmårbukta, lokalitet 2.

Fig. 8. Håmmårbukta med den strandnære gråor-heggeskogen til høyre (lokalitet 2, 3).

3.3 Håmmårbukta

Referansedata

Kommune:	Stjørdal	Naturtype:	Sand- og grusstrand
Dato feltreg.:	20.9.2010.	Veg. sone:	BN
Registrant:	Tom H. Hofton	Høydelag:	0 moh.
Kartblad N50:	1622 II Frosta	Areal:	8,7 daa
UTM (sentral):	NR 9120 4702	Verdi:	C

Områdebeskrivelse

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (Biofokus) 20.9.2010. ifbm undersøkelse av Håmmårbukta på oppdrag for Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Beliggenhet, naturgrunnlag: Lokaliteten består av et langstrakt, smalt strandparti i den beskyttede, nordvendte Håmmårbukta rett nord for Håmmår.

Områdebeskrivelse og artsmangfold:

Håmmårbukta er ei beskyttet, nordvendt bukt, med ei strandflate som strekker seg fra fjæresonen opp til strandrugbeltet. Mesteparten er grusstrand og "småsteinstrand", men det er også noe sandstrand, og innerst i bukta der en liten bekk renner ut, er det også partier med mer finkornet materiale. Mye av strandflata ligger under flomålet, og eksponeres ved lavvann (vannstrand, hydrolitoral), dette fjæresonebeltet er nokså

bredd. Sonen over normalflo (landstrand) er smalere. Landstranda består av et smalt sandstrandbelte med strandrugdominans øverst, og går via en overgangssone med usammenhengende vegetasjon der det periodevis driver i land en del tang og tare, over til mer eller mindre naken og vegetasjonsløs grusstrandflate i fjærebeltet nedenfor. Stranda blir jevnlig tilført driftmateriale (men det er ikke utviklet tangvoller av betydning).

Foruten strandrug, som dominerer i øvre del av stranda, finnes bl.a. kveke, krushøymol, klengemaure. Artsmangfoldet er dårlig undersøkt.

Verdivurdering: Mer eller mindre intakte sand- og grusstrender som er lite preget av forstyrrelse er beskrevet som relativt sjeldne i Trondheimsfjorden. En viktig kvalitet er at området i lang tid har vært avsperrret pga. forsvarsanlegget, området har derfor vært lite utsatt for tråkk og annen forstyrrelse, og er i god naturtilstand. Av samme grunn kan stranda ha fungert som leveområde for arter som er følsomme for menneskelige forstyrrelser (men dette er ikke undersøkt).

Håmmårbukta er lite påvirket av inngrep og menneskelig forstyrrelse, men arealet med velutviklet sandstrand (finkornet sand) er lite, og det er ikke påvist spesielle/sjeldne arter, verdien settes derfor til lokalt viktig (verdi C). Verdivurderingen er usikker, og det kan være at området har større verdi, men det vil være nødvendig med nøyere undersøkelser av arts mangfoldet (insekter, karplanter) for å avklare dette.

Forvaltning: Fri utvikling (ingen inngrep). Begrenset ferdsel og annen forstyrrelse.

Fig. 9. Strandområdet i Håmmårbukta (lokalitet 3).

3.4 Svea nord

Referansedata

Kommune:	Stjørdal	Naturtype:	Rikt strandberg
Dato feltreg.:	20.9.2010.	Veg. sone:	BN
Registrant:	Tom H. Hofton	Høydelag:	0-5 moh.
Kartblad N50:	1622 II Frosta	Areal:	0,05 daa
UTM (sentral):	NR 9185 4735	Verdi:	C

Områdebeskrivelse

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (Biofokus) 20.9.2010. ifbm undersøkelse av Håmmårbukta på oppdrag for Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Beliggenhet, naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ved sjøen rett nord for Svea, og består av et nokså smalt, ca 15 meter langt nordvendt strandbergparti, avgrenset av veikant mot en liten asfaltvei i bakkant, steinmolo i øst, og grovsteinete strand mot vest. Trolig fortsetter usammenhengende småpartier av rike strandberg et stykke videre østover (ikke undersøkt).

Områdebeskrivelse og artsmangfold:

Her er baserike, svakt nordvendte hellende strandberg. Vegetasjonsdekket er sparsomt til manglende, nesten uten karplanter, men lavfloraen indikerer rikere berggrunn (mes-singlav (*Xanthoria*), rosettlav-gruppa ("physciaceer"), kantlav (*Lecanora spp.*) og glyelav (*Collema spp.*, trolig fingerglye *C. cristatum*)).

Verdivurdering: Dette er et lite og marginalt utviklet rikt strandberg, og med et ordinært artsmangfold knyttet til naturtypen, lokaliteten vurderes derfor som ikke mer enn lokalt viktig (verdi C).

Forvaltning: Fri utvikling. Omfattende ferdsel/tråkk kan være en trussel.

Fig. 10. Lite, rikt strandberg øst for Håmmårbukta, lokalitet 4.

4 Samlet vurdering, naturverdier

Skogen er ung og virker relativt nyetablert, og mangler naturskogspreget. For mesteparten av skogarealet er det ikke knyttet spesielle biologiske interesser, verken mht vegetasjonstyper eller skogtilstand, og artsmangfoldet virker ordinært. Unntaket gjelder et mindre parti i vest, der det er noe eldre skog (se naturtypebeskrivelse, lokalitet 2).

Inngrepene knyttet til forsvarsanlegget (veier, bunkere, bygninger, kaianlegg) er betydelige, og gjør at området er fragmentert, slik at gradienten fra sjøen opp på land er brutt gjennom hele området. Kombinert med at skogen er ung, er derfor restaureringspotensialet dårlig.

Det er knyttet moderate biologiske interesser til de avgrensede naturtypelokalitetene (gråor-heggeskog, rike strandberg, sand- og grusstrand). Disse dekker en liten arealandel av området, og kvalitetene er heller ikke store, med C-verdi på alle lokalitetene. Forbehold tas for sandstranda, der kunnskapsgrunnlaget for verdisetningen er noe mangelfull, dette partiet burde undersøkes bedre for karplanter og insekter.

Det er ikke registrert rødlistearter i undersøkelsesområdet (med unntak av noen sjøfuglarter, som bruker vannarealene utenfor bukta (Artskart 2010)).

Referanser

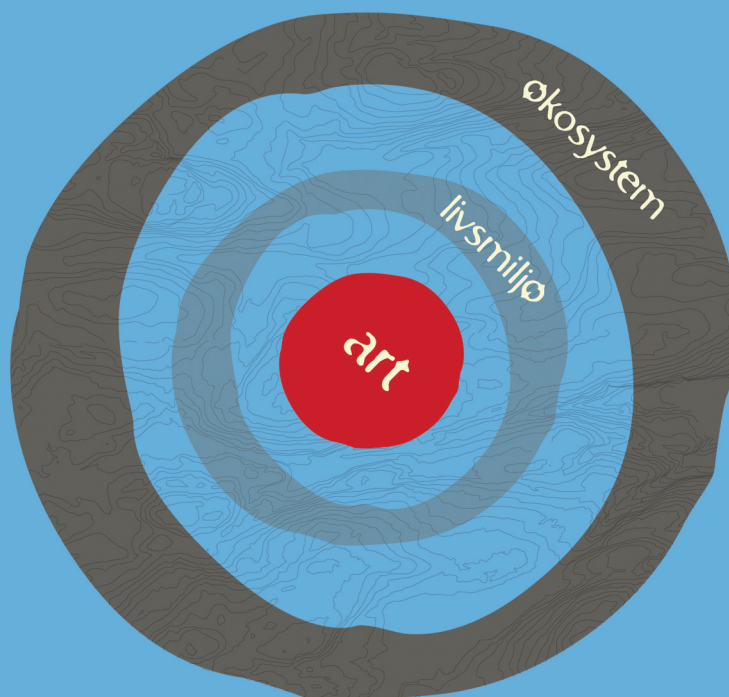
Artskart 2010. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett. <http://artskart.artsdatabanken.no/>

Blindheim, T., Gaarder, G., Hofton, Tom H., Klepsland, Jon T., & Reiso, S. 2009. Naturfaglige registreringer av bekkekløfter i Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder og Møre og Romsdal. Biofokus-rapport 2009-28.

Direktoratet for Naturforvaltning 2006. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13, 2. utg.

Hofton, T.H., Blindheim, T. (red.), Klepsland, J., Reiso, S., Heggland, A., Abel, K., Brandrud, T.E. & Fjeldstad, H. 2007. Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog på Statskog SFs eiendommer. Del 3 Årsrapport for registreringer i Hedmark og Midt-Norge sør for Saltfjellet 2006. - NINA Rapport 268. 185 s + vedlegg.

Naturbase 2010. Direktoratet for naturforvaltning, internett. <http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/>

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir en digital rapportserie som heter BioFokus-rapport, <http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>